

Yeni Zelanda Cami Saldırısının Kuzey Kıbrıs ve Türkiye Gazetelerindeki Temsilinin Karşılaştırmalı Leksikal Analizi

ÖZET

- Dilan Çiftçi
Dr. Öğr. Üyesi
Yakın Doğu Üniversitesi
dilan.ciftci@neu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0003-3806-3915

Şiddet ve terör olaylarının haberlerde yer bulması medyanın algı oluşturmadaki önemini vurgulamaktadır. Bütün haberlerde olduğu gibi şiddet ve terörün aktarıldığı haberlerde de medyanın olayları temsilinde çerçevelemenin (framing) önemi üzerinde durulmaktadır. Bu çalışmada 15 Mart 2019 tarihinde meydana gelen Yeni Zelanda Camii Saldırısı karşılaştırmalı leksikal analiz tekniği kullanılarak ortaya koyulmuştur. Çalışmada Kuzey Kıbrıs basınından Halkın Sesi, Kıbrıs ve Vatan gazeteleri, Türkiye basınından ise Sabah, Cumhuriyet, Yeni Şafak gazeteleri ele alınmıştır. Söz konusu gazetelerden 16 Mart 2019- 22 Mart 2019 tarihleri arasında Yeni Zelanda Camii Saldırısı anahtar sözcüğü kullanılarak 7 (yedi) gün boyunca paylaşılan haberler toplanmıştır. Haberlere yönelik içerik analizleri için Myers ve arkadaşlarının (1996) üçlü kategorisi kullanılmıştır. Üçlü kategori kapsamında haberler iç/sivil savaş, vahşilik ve etnisite kategorileri içerisinde karşılaştırmalı leksikal analizler şeklinde incelenmiştir. Elde edilen bulgular üzerinden Kuzey Kıbrıs ve Türkiye gazetelerinin saldırı olayını ortaya koymada benzer ve ayrışan odak noktaları ifade edilmiştir. Bunun yanında Türkiye gazetelerinin saldırıyı temsilinde gazetelerin ideolojileri üzerinden okumalar mevcuttur. Öte yandan, Kuzey Kıbrıs gazetelerinde bu durum gözlenmemiştir. Yeni Zelanda Camii Saldırısı, Kuzey Kıbrıs basınında münferit bir olay olarak yer bulurken, Türkiye basınında geçmiş saldırılar referans gösterilerek genelleme ve İslamofobi olarak ortaya koyulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Terör ve Şiddet Haberleri, Temsil, Yeni Zelanda Cami Saldırısı, İslamofobi, Karşılaştırmalı Leksikal Analiz

Geliş Tarihi 20.02.2020

Kabul Tarihi 23.06.2020

Yayın Tarihi 01.07.2020

Comparative Lexical Analysis of the New Zealand Mosque Attack Representation in North Cyprus and Turkey Newspapers

ABSTRACT

- Dilan CİFTÇİ
Assist. Prof. Dr.
Near East University
dilan.ciftci@neu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0003-3806-3915

The presence of violence and terrorist incidents in the news emphasizes the importance of the media in creating perception. As in all news, the news about violence and terror is emphasized the importance of framing in the representation of the media. In this study, the New Zealand Mosque Attack on March 15, 2019 was revealed by using comparative lexical analysis technique. Newspapers used in this study is divided into Northern Cyprus and Turkey newspapers. The newspapers in question are as follows: Halkın Sesi, Kıbrıs, Vatan, Cumhuriyet, Sabah and Yeni Şafak. Between the dates of March 16, 2019 and March 22, 2019, news from the newspapers in question were collected for 7 (seven) days using the keyword New Zealand Mosque Attack. Myers and et. al. (1996) tripartite category was used for content analysis. Within the scope of the tripartite categories, the news were analysed in the civil war, brutality and ethnicity as comparative lexical analyses. The findings out of Northern Cyprus and Turkey's newspapers decomposition focus on the event of attack have similarities but differs from expressing ideology. Besides reading the newspaper over the ideology of Turkey's newspapers are available in the attack represented. On the other hand, this situation was not observed in the newspapers of Northern Cyprus. New Zealand Mosque Attack has been placed in North Cyprus press as an isolated incident, however in Turkey's press it has been demonstrated by doing generalization and focusing on Islamophobia by referencing to the past attacks.

Keywords: Terrorism and Violence Incidents News, Presentation, New Zealand Mosque Attack, Islamophobia, Comparative Lexical Analysis.

GİRİŞ

Terörizm ve buna bağlı olumsuz eylemler 20. yüzyılın sonlarına doğru ve sonrasında da sık rastlanan olaylara dönüşmüştür. Bu tür terör eylemleri, genellikle sivillere korku salmaya ve başkalarını eylemlere zorlamaya yönelik politik güdülerden kaynaklanan şiddeti yansıtırken aynı zamanda da maksimum tanıtım sağlayan eylemlere dönüşmüşlerdir (Bogen & Jones, 2006).

Terör eylemleri, çok sayıda insan arasında zarara, hasara ve ölüme neden olmayı amaçlamaktadır ve “güvenli” olduğu düşünülen yerlerde meydana gelme eğiliminde oldukları için doğal afetlerden daha az öngörülebilirdir (Dougall, Hayward, & Baum, 2005). Doğal ve insan kaynaklı felaketler için olduğu gibi, teröristlere ve diğer politik şiddet içeren eylemlere doğrudan maruz kalmak, daha yüksek düzeylerde travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) ve diğer ilgili sıkıntı ve kaygı belirtileriyle ilişkilidir (Maguen, Papa, & Litz, 2008; Norris, ve diğerleri, 2002).

Dünya nüfusunun çoğunluğu yaşam boyu en az bir kez travmatik atak geçirirken (Bonanno, Galea, Bucciarelli, & Vlahov, 2006; Galea, Nandi, & Vlahov, 2005) on binlerce insan doğrudan terör eylemlerinden ve birçoğu ise dolaylı olarak etkilenmektedir. Aile üyeleri, arkadaşlar, kurtarma görevlileri veya terörist saldırıların yakınında yaşayan sakinler de dolaylı olarak yaşanan olumsuzluklardan etkilenmektedir (Thompson, ve diğerleri, 2006). Terörizm ve politik şiddetin etkilerinin yayılmasındaki bir diğer önemli faktör, genel halkı etkilemede kanal görevi gören kitle iletişim araçlarıdır. Teröristler böylece başta medya ve televizyon olmak üzere haber medyasının ve bu medya aracılığıyla hem hedef ülkede hem de tüm dünyada halkın ve hükümetin dikkatini çekmektedir (Nacos, 2007). Nefret söyleminin medyada ilk kez kullanımına bakıldığında 1986 yılında Afro-Amerikan bir gence yönelik Amerikalı bir grup gencin içinde bulunduğu habere rastlanmaktadır. Yeni medya ortamlarında (video-haber-içerik, paylaşımcı sözlükler gibi) ise nefret söylemleri ile ilgili yapılan çeşitli araştırmalar genellikle nefret suçları (ötekileştirme, aşağılama, dışlama ve olumsuz temsili yeniden üretme şekillerinde) ve etik konuları içermektedir (Akyazı, 2014; Bilge, 2016; Binark & Bayraktutan, 2013; Binark & Çomu, 2012; Eray, 2017; Hakan, 2016; Vardal, 2015).

Çerçeveleme kavramı bir dizi iç-görüşel ve üretken sonuçlarla geniş çapta kabul gören bir araştırma paradigması olarak bugün dahi üzerinde çalışılmaya devam edilmektedir (Entman, 1993; D’Angelo, 2002; Reese, 2001), çerçeve analizi alanını, birleşik bir paradigmadan ziyade örneklerin ve tekniklerin bir birleşimi olarak nitelendirmektedir. Bilim insanları, çerçevelerin üretimi ve çoğaltılmasının incelenmesinden metindeki çerçevelerin analizine ve çerçeveler ile izleyicilerin etkileşimlerine kadar dikkat çekerken, mevcut karmaşıklık, analitik vurgudaki değişimlerden kaynaklanmaktadır (Reese, 2001). Bu çalışmada, metindeki çerçeveler haritalanıp analiz edilmiştir. Analiz, dikkatle tanımlanmış bir sorunu düzeltmeyi amaçlayan bir politikayı açıkça belirten çerçevelerin, yerleşik bir politika söyleminin ve bir sorun kültürü geliştirme olasılığının daha yüksek olduğu varsayımına dayanmaktadır. Bir konu hakkında verilen bilgi, bir konunun analizini yapılandırmak için kullanılan ortak kareler kümesi ve bu karelere atıfta bulunan ve bu kareleri uyandıran semboller, metaforlar ve görüntüler olarak tanımlanırsa, bu çalışmada haber başlıkları önemli araçlar olarak ele alınmaktadır. Bu çerçevelerin analizi, kamuoyunun analizi ve böylece kamu politikasını şekillendirmesi muhtemel retorik hakkında rehberlik için yararlı bir veri sunmaktadır. Bu nedenle, şiddet ve terör olaylarının geleneksel medyada yer bulmasının yeni medya üzerindeki algı açısından da önemini korur konumda olmasından yola çıkılarak bu çalışmada özellikle çerçeveleme

açısından Myers ve arkadaşlarının (1996) geliştirmiş oldukları karşılaştırmalı leksikal analiz kodlaması çerçevesinde Kuzey Kıbrıs ve Türkiye gazetelerindeki 15 Mart 2019 Yeni Zelanda Camii Saldırısı temsillerini ortaya koymak amaçlanmıştır (Myers, Klak, & Koehl, 1996). Çalışmanın temel amacı, Yeni Zelanda’da yaşanan terör saldırısının temsilinde iki ülke arasında farklılık olacağı varsayımı ile farklı ideolojilerden seçilen gazeteler ile karşılaştırmalı analizler ortaya koymaktır.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Medya’da Nefretin Temsili olarak Nefret Söylemi

İletişimin temelini “söz” oluşturmaktadır. Bir bireyi tanımak, onu yargılamak hatta cezalandırmak sözle başlar. Tüm inançlar sözle ortaya çıkar ve yine sözle yayılır. Ahlak ve etik kavramlarının dahi temelini söz oluşturur. İnsan doğasında geriye kalan tüm olgular sözün söylediğini hayata geçirmekten ibarettir. Michel Foucault’nun tanımıyla sözün söyleme dönüştüğü an bilim, yönetim, hukuk, ahlak, vb. gibi toplumu ilgilendiren alanlarda yeni gerçeklik biçimleri oluşturarak söz konusu biçimlerin devamlılığını sağlamak adına birtakım kodlamaların bir araya getirilmesidir. Tarihte her çağın kendi söylemleri vardır ve bunlar içinde bulunan dönemin epistemolojisinden yola çıkarak belirlenmektedir (Chandler & Munday, 2011, s. 373-374). Söylem bilinci, bu bilinçle ortaya çıkan yeni duygusal durumlar yaratmaktadır (Weedon, 1987, s. 108).

Modern iktidarların, kendilerini güçlendirmek adına kullandıkları en büyük ve en etkili silahları söylemdir. Topluma yerleşen her ideoloji zamanla normalleşir ve egemenlik bu yeni normalleşmeyle devam eder (Van Dijk, 1998). Medya bu noktada egemen kültürün elindeki en önemli araç olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda medya, ayırıcı söylemin üretildiği ve yayıldığı yer olarak statükoya ve elit bir kesime hizmet etmeye başlar (VanDijk, 2010, s. 38). Zamanla televizyon dizileri, filmler, tartışma programları, radyo konuşmaları, eğlence programları, haberler ve pek çok farklı içerik ana-akım medya platformlarında egemen söylemin üstü kapalı veya açık bir biçimde yayılıp yaygın söylem konumuna gelmesinde önemli rol oynamaktadırlar (VanDijk, 2000, s. 34). Van Dijk’ın da belirttiği gibi, bu durum saldırgan olmaktan daha etkili bir yöntemdir çünkü normal kabul edilen egemen çoğunluk tarafından sürekli paylaşıldığı için ötekileştirdiği toplumsal kesimi kolaylıkla marjinalize etme şansını elinde bulundurmaktadır (VanDijk, 2000, s. 34-36).

Temelde amacı olayları olduğu gibi aktarmak olan habercilik medya sektöründeki en önemli yerde durmaktadır. Haber 5N1K olarak adlandırılan ve açılımı ne, nerede, neden, nasıl, ne zaman oldu ve kim ne yaptı sorularına yanıt vermek amacını güden bir içeriktir. Haber, bireylerin kendi günlük yaşamları dışında ve yaşadıkları dünyayla ilgili bilgiye ulaşmadaki en temel kaynağı olsa da (Stephens, 1988, s. 126), medyayı kontrol eden egemen güçlerin aracılığıyla yapılan söylemlerde ‘öteki’lere karşı nefret söylemi içeren metinlerle karşılaşmaktadır. Söz konusu söylemler, bir grup ve onun üyelerine yönelik olarak gerçekleşmekte, onlara yönelik aşağılayıcı, hak ihlallerinin meşru gösterildiği veya ikinci sınıf olarak gösterildikleri metin, video, konuşma, illüstrasyon gibi şekillerde medyada açık veya üstü kapalı olarak yer alabilmektedir. Bu tür yayınların ifade özgürlüğü kapsamına girip girmediği tartışma konusudur (Çınar, 2012). Nefret söyleminin bir başka boyutu da, bir hegemonya aracı olarak üretilip nefret duygusu barındırması dışında politik stratejiyi içinde

barındıran güç kaynağı olarak özellikle ana-akım medya tarafından toplumsal baskı unsuru olarak kullanılmasıdır (VanDijk, 2010, s. 37).

1.2. Nefret Söylemi ve Haberlere Yansımaları

Nefret karşımızdakinin mutsuzluğunu, kötülüğünü arzuladığımız bir duygu ve ona karşı hissedilen tikslenme demektir (Türk Dil Kurumu, 2020). Nefret duygusunun nefret söyleminden ayrıldığı nokta bir ideoloji ile birleştiği andır ve bu durumla tehlikeli bir boyut kazanmaya başlamıştır. Nefret söylemi çok farklı boyutlarda ortaya çıkabilmektedir: yabancı düşmanlığı, ırkçılık, dinsel hoşgörüsüzlük, göçmenlere yönelik saldırganlık ve benzeri gibi. (Weber, 2009)'un da belirttiği gibi nefret söylemi belirli bir kişi veya gruba yönelik davranışlar olup, çoğunlukla insan haklarının gasp edilmesi şeklinde sonuçlanmaktadır (Keen & Georgescu, 2014, s. 135).

Söz konusu söylemin ortaya çıkışındaki en önemli etkenlerin başında önyargılar, ayrımcılıklar ve kendinden olmayana yönelik kurgulanan negatif tutumlar gelmektedir. Siyasi görüşlere, cinsel kimliğe, kadına, yabancı ve göçmenlere, inanç ve mezheplere, engelli ve belirli hastalığı olanlara yönelik nefret söylemleri en sık karşılaşılan türlerdir (Binark & Çomu, 2012). Gazetelerde bu tür söylemleri içeren haberlerin yer alması söylemin hedeflenen kitlelere ulaşmasını kolaylaştırmaktadır (Öztekin, 2015). Haberlerde vurgulanan görüş, okuyucu tarafından benimsenirse de sürekli aynı tür haberlerle karşılaşmak nefret söylemini normalleştirmekte hatta haberlerde ötekileştirilen kesim okuyucu tarafından da zamanla aynı uygulamaya maruz kalmaktadır (Çomu, 2010, s. 176). Buna örnek olarak 31 Aralık 2016 gecesi İstanbul Reina eğlence merkezine yönelik yapılan saldırı ile ilgili haberlerin incelendiği çalışma verilebilir. (Sezgin, 2017) çalışmasında örnekleme dahil edilen gazetelerdeki haberlerin okur yorumları vasıtasıyla da aktarıldığı sonucuna varmıştır. Öte yandan, Mavi Marmara Baskını örneği ile (Aydın, 2012) genel bulgularında gazetelerdeki tematik yanlılığı ve nefretin baskın haberlerde işlenirken genellikle ardalın bağlam bilgisine başvurulduğunu ortaya koymuştur. Benzer bir şekilde HIV/AIDS hastalarına yönelik nefret söylemlerinin incelendiği çalışmada (Yegen, 2014), 2 yıllık süre ile incelediği Posta gazetesindeki haberlerde bireylere yönelik sosyal, ayırım, homofobi, ötekileştirme eğilimlerinin yayıcı ve doğrucu bir yol oynadığı yargısına varmıştır.

Haber, kurgusal bir metindir ve her haberin bir söylemi vardır. Haberler konu aldıkları olay, hikâye ve gerçeklere bir anlam kazandırmaktadırlar. Haberinin iki yüzü vardır. İlk olarak anlatılmak istenen olayı canlandırmak diğer taraftan da egemen söylemleri doğrılaştırmak yoluyla okuyucuya egemen ideolojiyi aşılmasıdır (Tokgöz, 2003, s. 185). Haber aracılığı ile söylem yaratılması ideolojik olarak nitelendirilen görüşlerin açığa çıkmasında, özellikle de terör olaylarında sıklıkla karşılaşılmaktadır. Bu tür haberlerde sözcük seçimi ve ifade şekli çok önemlidir. Bu yüzden terör haberleri söz konusu olduğunda devlet sınırlama getirmektedir. Bu durumun başlıca sebebi terör eylemlerinin ve de eylemcilerin haberler aracılığı ile meşrulaştırılmasını önlemek, aynı zamanda yapılan yayınlardan dolayı ulusa ve sivil halka gelebilecek her türlü tehlike ve güvensizlik ortamının ortadan kalkmasını sağlamaktır (Karaduman & Batu, 2011, s. 361). Terör haberleri genellikle toplum tarafından yakından takip edilmektedir. Dolayısıyla gerek yazılı, işitsel ve görsel basında, gerekse de dijital platformlarda sıklıkla yer bulmaktadır. Öyle ki saldırı anının videoları haber ajanslarınca servis edilerek gazetelerin internet sitelerinde ve televizyonlarda izleyiciyle buluşturmakla kalınmayıp vahşet anları ile ilgili fotoğraf galerileri bile oluşturulmaktadır (Kazan, 2016, s. 110). Edilgen cümle

yapısıyla servis edilen haber metinleri kamuoyunu sağduyulu olmaya çağırır nitelikte olması çatışmaların daha fazla alevlenmesini engellemek adına (Karaduman & Batu, 2011, s. 363). Buna ilaveten, (VanDijk, 1995) editöryal yanlılığın biçimsel özelliklerinden bahsederken, iri puntolu yazıların değerlendirmeli normlarla (*evaluative beliefs*) ilişkisini ortaya koymaktadır.

1.3. Çatışmanın Medyada Temsili

Fransızca “*terreur*” sözcüğünden türeyerek dilimize yerleşen terör kelimesi, endişe ve korku yaratan, bireyin aklının almadığı ve genel olarak bilinçsizce gösterilen tepkilerle yaşanan karşılıklı etkileşim anlamındadır (Kılıç, 2007, s. 4; Wilkinson, 2002). Terörün üç temel unsuru vardır; örgütsel, ideolojik ve şiddet içerikli. Örgütsel unsorda terör örgütleri genel olarak lider ve ona bağlı olan üst ve alt düzey sorumlulardan oluşmaktadır. Bu tür yapılanmalarda esas olan gizlilik ve yasa dışılıktır. İdeolojik unsur da ise örgütler belirlemiş oldukları ideolojiler doğrultusunda hareket etmektedirler. Şiddet unsuru terör unsurları arasında en önemli olanıdır. Şiddet, belirlenen ideolojiye ulaşmak için en önemli araç olarak örgütler tarafından kullanılmaktadır (Gürel, 2008 , s. 39).

Günümüzde medyanın terör eylemlerinin artışı konusunda yadsınamaz bir rolü olduğu gözlemlenmektedir. Bu durumun başlıca sebebi, medyanın en önemli propaganda aracı olmasıdır. Terör örgütleri seslerini büyük kitlelere duyurmak için medyayı kullanmaktadırlar. Medya aracılığı ile toplumda korku, yılgınlık ve endişe yaratılmaktadır. Buradan yola çıkarak medyanın teröre ve amaçlarına hizmet eden bir araç konumunda olduğu ifade edilebilir. Her ikisi arasında karşılıklı bir çıkar ilişkisinden söz etmek de mümkündür. Medya terör olaylarının geniş kesimlere ulaştırılmasını sağlarken diğer taraftan terör olayları sayesinde özellikle görsel medya organlarında reytinglerin artması, reklam payındaki artışı da beraberinde getirmektedir. Elbette objektif ve doğru olarak yapılan yayınlar terörün çirkin yüzünü sergileyerek toplumsal direncin artmasını sağlamaktadır (Yücedoğan, 2012, s. 105-114). Yasama, yürütme ayrıca yargı güçlerinden faydalanamayan örgütler medyayı kendileri için önemli bir güç kaynağı olarak görmektedirler. Yasalara rağmen bu tür örgütlerin medyayı kullanması engellenememektedir (Can, 2005, s. 44).

İnsanların gördüklerine inanmaları ve bunun tek alternatif olduğunu düşünmeleri yaşam biçimlerini eleştiriye kapalı hale getirmektedir çünkü bildikleri yegane hayat tarzına adapte olmaya çalışmaktadırlar. Tüm bunlar şiddetin yasalaşmasını kolaylaştırmaktadır. Bunun sonucu olarak da medyanın terör örgütlerinin mesajlarını yaymasına olanak sağlamaktadır. Eylemler ne kadar dikkat çekiciyse bu durum medyanın ilgisini aynı oranda çekmektedir. Bu noktada terör örgütleri eylemlerini planlarken medyanın ilgisini göz önünde bulundurmaktadır (Demircan, 1998, s. 28). Kısaca özetlemek gerekirse, medya ve terör örgütleri arasında bitmek bilmez bir ilişkiden söz etmek mümkündür. Kamu yararı güderek olayları kendi çıkarı doğrultusunda ele alan medyayı kullanan terör örgütleri de propagandalarına devam ederek sistematik olarak ideolojilerini yaymaya ve hedeflerine ulaşmak için çabalamaya devam etmektedirler (Oktay, 2002 , s. 91).

2. YÖNTEM

2.1. Çalışmanın Amacı, Çalışılan Örneklem ve Literatüre Katkı

Bütün bu bilgiler ışığında, çalışmada şiddet ve terör olarak nitelendirilen olayların halkı bilgilendirmek amacıyla başvurulmuş ilk iletişim mecrası olan gazete temsillerinde nefret söylemi özelinde 15 Mart 2019 tarihinde Yeni Zelanda'da gerçekleşen Camii Saldırısı incelenmiştir. Bu bağlamda, çalışmada gerek Türkiye için Müslüman topluma yapılan bir saldırı olarak görülmesiyle, gerekse Kuzey Kıbrıs için, Kıbrıslı Türklerin yaşadığı topraklardan biri olması sebebiyle Yeni Zelanda'da gerçekleşen Camii Saldırısı iki ülke içinde haber sıralamasında önemli bir yer bulmuştur. Bu yolla, çalışmada iki ülkenin farklı ideolojilere sahip 3 (üç) gazetesinin karşılaştırmalı analizini ortaya koymak amaçlanmıştır. Diğer bir deyişle, çalışmanın temel amacı haber başlıkları üzerinden kategoriler içerisinde incelemeleri ortaya koymaktır. Söz konusu gazetelerin ideolojilerine yönelik kabul gören saptamalar şu şekilde sıralanabilir: Halkın Sesi: merkez-sağ, Kıbrıs: popülizm, Vatan: merkez sağ, Sabah: merkez-sağ, Cumhuriyet: merkez-sol; Yeni Şafak: sağ. Burada bir önemli nokta, Kıbrıs gazeteleri arasında sol ideoloji sayılabilecek olan Afrika gazetesinin erişiminin olmaması sebebiyle ideolojilerin farklılaşması noktasında Kuzey Kıbrıs özelinde sınırlılıkların bulunmasıdır. Bu bağlamda literatürdeki karşılaştırmalı analizlerin görece sınırlılığı ve saldırının hali hazırda güncelliğini koruması bakımından çalışma yalnız Türk basınındaki medya temsilleri ile ilgili literatüre katkı koymakla kalmayıp, aynı zamanda Kuzey Kıbrıs özelindeki medya temsilleri ve Türkiye ile aynı bağlamdaki olaylardaki karşılaştırmalı verileri ortaya koyması bakımından literatüre katkı koyacak niteliktedir.

2.2. Çalışmanın Evreni, Örneklemi ve Veri Toplama Süreci

Çalışmanın evrenini Kuzey Kıbrıs ve Türkiye'deki tüm basılı gazeteler oluşturmaktadır. Bu bağlamda çalışmada amaçlı örnekleme tekniği kullanılarak farklı ideolojilere sahip gazeteler listelenmiştir. Yine söz konusu liste içerisinde Yeni Zelanda Camii Saldırısının gerçekleştiği tarih olan 15 Mart 2019 tarihinde en fazla okunan gazeteler arasından olasılıklı olmayan örneklem teknikleri içerisinde kota örnekleme tekniği kullanılarak 3'er gazete belirlenmiştir. Araştırmada 3 Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti gazetesi (Halkın Sesi, Kıbrıs, Vatan) ve 3 Türkiye Cumhuriyeti gazetesi (Sabah, Cumhuriyet, Yeni Şafak) gazetelerinde 16 Mart 2019- 22 Mart 2019 tarihleri arasında Yeni Zelanda saldırısının geçtiği haberler toplanmıştır.

2.3. Veri Toplama Aracı ve Yöntem

Yazıların analizi için (Myers, Klak, & Koehl, 1996) üçlü kategorisi kullanılmıştır. Buna göre yazılar, iç/sivil savaş, vahşilik ve etnisite kategorileri içerisinde karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Bu bağlamda, saldırıyı ele alan haberlere yönelik öncelikle betimsel analizler yapılmış ve söz konusu tarih aralığında hangi sıklıkla habere konu olduğuna bakılarak daha sonra haber başlıkları üzerinden yapılan basında haberin işlenmesine yönelik içerik çözümlemesi ortaya konmuştur. İçerik çözümlemesi için kategoriler şu şekilde sıralanmıştır:

- İç/Sivil Savaş (stratejilerden, komutanlardan ya da aktörlerden söz etme vb.)

- Vahşilik (Olayın detaylarını nefret söylemi bağlamında ortaya koyma vb.)
- Etnisite (etnik kökene vurgu yapma vb.)

Bu sıralamalar (Myers, Klak, & Koehl, 1996) karşılaştırmalı leksikal analiz kategorilerinden alınmıştır. Söz konusu araştırmada (Myers, Klak, & Koehl, 1996) Bosna ve Ruanda örneklerini test etmişlerdir. Bu noktada leksikal analizde temel alınan kodlama için yukarıdaki üçlü kategoride kullanılan iç/sivil savaş, vahşilik ve etnisite kodları haberlerin analizinde dil pratikleri açısından manşetler aracılığıyla aktarılmaktadır. Burada, (Myers, Klak, & Koehl, 1996) manşetlerin dikkati çekme özelliği üzerinde yürüttükleri tartışmada özel iletişimsel kavramı bağlamada ve gazeteyi algılama biçimlerinde etkili olduğunu savunmaktadır.

3. BULGULAR

3.1. Kuzey Kıbrıs Gazeteleri İncelemelerine Yönelik Bulgular

Çalışmada, Kuzey Kıbrıs gazeteleri arasından Halkın Sesi, Vatan Gazetesi ve Kıbrıs Gazetesi incelenmiştir. Söz konusu gazetelerde 16 Mart 2019- 22 Mart 2019 tarihleri arasında Yeni Zelanda saldırısının geçtiği haberlere yönelik betimsel analizler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Kuzey Kıbrıs Yeni Zelanda Camii Saldırısı gazete haberlerine yönelik betimsel analizler (n=45)

Tarih	Halkın Sesi	Vatan	Kıbrıs	Toplam
16 Mart 2019	3	7	7	17
17 Mart 2019	-	4	-	4
18 Mart 2019	-	8	-	8
19 Mart 2019	-	3	-	3
20 Mart 2019	-	6	-	6
21 Mart 2019	1	1	1	3
22 Mart 2019	-	3	1	4
Toplam	4	32	9	45

Tablo 1’de görüldüğü üzere Yeni Zelanda Camii Saldırısını takip eden ilk 7 (yedi) günde Kuzey Kıbrıs basınında saldırıya dair haberler toplam 45 (n=45)’tir. Saldırıdan sonraki hafta saldırı ile ilgili en fazla haberi yapan gazete toplam 32 (n=32) haberle Vatan Gazetesi olurken (%71.1), saldırı ile ilgili en az haber yayınlayan (%8.8) gazete Halkın Sesi olmuştur (n=4). Tablo 1’de görüldüğü üzere saldırının hemen sonraki gününde 3 (üç) gazete de saldırı ile ilgili haber yayınlamıştır. Saldırı sonrasındaki haftada her gün en az (n=1) ve en fazla (n=8), toplamda (n=32) haber yayınlayan gazete Vatan Gazetesi olmuştur. Bunun yanında Halkın Sesi ve Kıbrıs gazeteleri saldırıdan sonraki ilk gün haber yayınlarken sonrasındaki 4 (dört) gün boyunca hiç haber yayınlamamıştır. Tablo 2, Yeni Zelanda Camii Saldırısı, Halkın Sesi Gazetesi 16 Mart 2019-22 Mart 2019 tarihleri arasındaki haber başlıklarının leksikal içerik analizlerini özetlemektedir.

Tablo 2. Yeni Zelanda Camii Saldırısı Halkın Sesi Gazetesi 16 Mart 2019-22 Mart 2019 tarihleri arasındaki haber başlıklarının leksikal içerik analizleri (n=4)

Tarih	Haberin Başlığı	İç/Sivil Savaş	Vahşilik	Etnisite
16 Mart 2019	Londra'da Müslüman Gruba Irkçı Saldırı	√	√	√
16 Mart 2019	49 Kişiyi Öldüren Terörist Tutuklandı	√	√	
16 Mart 2019	Müslüman Katliamı <u>Haberin Alt Başlıkları</u> Müslüman Katliamı 49 ölü Kiliseden Camiye Dönüştürüldüğü için buraları seçtim. Üç Türk Yaralı Terör Saldırısında Dikkat Çeken Olay Saldırganın Dinlediği Müziğin Sırrı Saldırgan, Türkleri de tehdit etmiş. Merkel'i öldür, Erdoğan'ı öldür. Listenin Başında Merkel var. İnsanımızın en eski düşmanının lideri Erdoğan	√	√	√
21 Mart 2019	Teröristin Silahındaki Tarihi Kin ve Nefret <u>Haberin Alt Başlıkları</u> Odo The Great Charles Martel 1189 Miloş Obiliç'e Gönderme Skanderbeg Antonio Bragardio ve Amiral Bragardio Olayı Vienna 1683 Alexandre Bissonnette Anton Lundin Pettersson Welcome to hell Turkofagos Sanal Dünyanın Terörle Bağlantısı Teröristin Analizi	√	√	√ (alt başlıklar için geçerli)

Tablo 2'de görüldüğü üzere Halkın Sesi Gazetesinde çıkan toplam 4 ($n=4$) haberde ortak olan nokta haber başlıklarının ve altı başlıklarının iç/sivil savaş ve vahşiliğe yer vermesi olmuştur. Bunun yanında, etnisite haber başlıklarının tamamında olmasa dahi haberin alt başlıklarına bakıldığında tüm haberlerde gözlemlenmiştir. Söz konusu haberlerde saldırı için kullanılan en büyük vurgu Müslümanlara yönelik olduğu vurgusu olurken, saldırıyı gerçekleştiren ile ilgili kişiselleştirilmiş nefret ve kin üzerinde sıklıkla durulmuştur. Basılı haberlerin yanında, söz konusu gazete için elektronik ortamdaki aynı haberlerden 'Londra'da Müslüman Gruba Irkçı Saldırı' ve 'Teröristin Silahındaki Tarihi Kin ve Nefret' başlıklı iki haber diğer habere oranla daha fazla görüntülenme almıştır ($n=128$). Bu ek bilgiden de anlaşılacağı üzere, okuyucular '49 kişiyi öldüren terörist tutuklandı' başlıklı sonuç odaklı haber

yerine vahşeti detaylarıyla ortaya koyan diğer iki habere daha yoğun ilgi göstermişlerdir. Tablo 3, Yeni Zelanda Camii Saldırısı Vatan Gazetesi 16 Mart 2019-22 Mart 2019 tarihleri arasındaki haber başlıklarının leksikal içerik analizlerini özetlemektedir.

Tablo 3. Yeni Zelanda Camii Saldırısı Vatan Gazetesi 16 Mart 2019-22 Mart 2019 tarihleri arasındaki haber başlıklarının leksikal içerik analizleri (n=32)

Tarih	Haberin Başlığı	İç/Sivil Savaş	Vahşilik	Etnisite
16 Mart 2019	Oktay, terör mağdurlarının ailesini Yeni Zelanda'ya götürdü	√	√	
16 Mart 2019	Bu, fotoğrafla tanınmıştı! Hayatını kaybetti	√		
16 Mart 2019	Yeni Zelanda'daki terör saldırısında ölenlerin sayısı 50'ye yükseldi.	√	√	
16 Mart 2019	Babasıyla camiye giden 3 yaşındaki çocuk da terörün hedefi oldu. <u>Haberin Alt Başlıkları</u> Mucad hayat dolu bir çocuktur. Somali'den göç etmişlerdi. Teröristi engellemeye çalışırken kurşunların hedefi oldu. Papa terör saldırısı için anlamsız şiddet eylemleri tanımını yaptı	√	√	√ (alt başlıklar için geçerli)
16 Mart 2019	Katliamı öven Ekşi Sözlük yazarı tutuklandı.	√	√	
16 Mart 2019	Cumhurbaşkanı Erdoğan: Hesabının sorulması lazım!	√	√	
16 Mart 2019	Türkiye'den dünyaya çağrı! <u>Haberin Alt Başlığı</u> Uluslararası toplumun sorumluluk almasını bekliyoruz.	√		
17 Mart 2019	Mustafa Boztaş, Yeni Zelanda'daki terör saldırısından saniyelerle kurtuldu. <u>Haberin Alt Başlıkları</u> Hakkını helal etmesi için annemi aradım. Bütün Türkiye seferber oldu.	√	√	√
17 Mart 2019	Binali Yıldırım: Yeni Zelanda'daki katil, İstanbul'u tanıyormuş. <u>Haberin Alt Başlıkları</u> Etnik kimliğinizle gurur duyun. Yıldırım şöyle konuştu.	√	√	√
17 Mart 2019	Katliam sonrası Türk heyeti Yeni Zelanda'da	√	√	√

17 Mart 2019	Türk heyeti Yeni Zelanda'da: Türkiye her türlü desteğe hazır.	√	√	√
18 Mart 2019	Yeni Zelanda'da kurbanların yakınları için 7.4 milyon dolar toplandı.	√		
18 Mart 2019	Yeni Zelandalı futbolcudan teröre secdeli protesto.	√		√
18 Mart 2019	Yeni Zelanda teröristinin yeni hamlesi dünyayı şok etti.	√	√	
18 Mart 2019	Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan Yeni Zelanda açıklaması: Batı Medyası işi tamamen sinsice götürüyor. <u>Haberin Alt Başlığı</u> Her şey teknoloji değildi.	√	√	√
18 Mart 2019	Bakan Akar'dan Yeni Zelanda'daki saldırı ile ilgili açıklama	√		
18 Mart 2019	Yıldırım: İslam dışında bir hareket oldu mu terör demeye dilleri varmıyor.	√	√	√
18 Mart 2019	Erdoğan Christchurch'deki Müslümanlara telefonla seslendi.			√
18 Mart 2019	Yeni Zelanda Camii Saldırılarının ardından silahlanma yasalarını değiştiriyor.	√		
19 Mart 2019	Yeni Zelanda Camii saldırısını öven Ekşi Sözlük yazarı tutuklandı.	√		
19 Mart 2019	Yeni Zelanda Başbakanı: Teröristin adını asla anmayacağım. <u>Haberin Alt Başlığı</u> Christchurc'de hayat normale dönüyor.	√		
19 Mart 2019	Yeni Zelanda Parlamentosu Kur'an tilaveti ile oturuma başladı. <u>Haberin Alt Başlığı</u> Başbakan Ardern'den 'Esselamu Aleyküm'	√	√	√
20 Mart 2019	Yeni Zelanda Cuma ezanını canlı yayınlayacak.			√
20 Mart 2019	Terörist, bir başka saldırı daha planlamış olabilir!	√		
20 Mart 2019	Yeni Zelandalılar silahlarını polise teslim etmeye başladı.	√		
20 Mart 2019	Yeni Zelanda'da ilk cenazeler toprağa verildi.	√	√	
20 Mart 2019	Dünyayı sarsan katliamda dikkat çeken 'Sarıkamış' detayı.	√	√	√
20 Mart 2019	Cumhurbaşkanı Erdoğan: Yeni Zelanda teröristi ve DAES'in kumaşı aynı.	√	√	√
21 Mart 2019	Yeni Zelanda'da flaş karar! Yasaklandı			

22 Mart 2019	Yeni Zelanda Başbakan yardımcısından Haluk Levent'e teşekkür.	√		
22 Mart 2019	Yeni Zelanda Dışişleri Bakanı Peters: Terörist ömrünün geri kalanını tek kişilik hücrede geçirecek.	√	√	
22 Mart 2019	Terör saldırısından sonra ilk Cuma namazı! Başbakan da katıldı.	√	√	

Tablo 3'de görüldüğü gibi Vatan Gazetesi, Yeni Zelanda Camii saldırısı ile ilgili en fazla haber yayınlayan Kuzey Kıbrıs gazetesi olmuştur. Söz konusu haberlerin çoğunluğunda ($n=30$) iç/sivil savaş kategorisi bulunurken, vahşilik ve etnisite haberden habere farklılık göstermektedir. Vatan gazetesi haberlerinin geneline bakıldığında ortaya çıkan en önemli bulgu haberlerin üst düzey siyaset ve devlet yöneticilerinin söylemlerinden oluşmasıdır. Bu bağlamda, Vatan gazetesi ideolojisi gereği Türkiye cumhurbaşkanı ve bakanlarının söylemlerine sıklıkla yer verirken saldırının nedenleri yerine daha fazla sonrasındaki söylemlerin altını çizmiştir. Etnisite altında Müslüman kategorileştirmesinden farklı olarak Cuma namazı ve Kur'an tilaveti dinletisi gibi saldırı sonrası günlerde gerçekleşen öne çıkan İslami uygulamaları haberlerinde konu etmiştir. Saldırının karakteristik özelliklerinden daha ziyade Vatan gazetesi, haberlerinde siyasilerin saldırıyı nasıl okudukları ve uluslararası siyasette nasıl gördüklerini ön plana çıkarmıştır. Tablo 4, Yeni Zelanda Camii Saldırısı Kıbrıs Gazetesi 16 Mart 2019-22 Mart 2019 tarihleri arasındaki haber başlıklarının leksikal içerik analizlerini özetlemektedir.

Tablo 4. Yeni Zelanda Camii Saldırısı Kıbrıs Gazetesi 16 Mart 2019-22 Mart 2019 tarihleri arasındaki haber başlıklarının leksikal içerik analizleri ($n=9$)

Tarih	Haberin Başlığı	İç/Sivil Savaş	Vahşilik	Etnisite
16 Mart 2019	Erdoğan Yeni Zelanda'daki Terör saldırısını kınadı.	√	√	
16 Mart 2019	Son Dakika: Camide katliam <u>Haberin Alt Başlıkları</u> Türkleri de tehdit etmiş. Kiliseden Camiye Dönüştürüldüğünü için Buraları Seçtim. Saldırıyı Canlı Yayınladı. Yeni Zelanda için Karanlık bir Gün Olduğu Açık Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan Saldırıya tepki.	√	√	√
16 Mart 2019	Putin Yeni Zelanda Başkanı ile görüştü.	√		
16 Mart 2019	Başbakanlık Yeni Zelanda'daki Terör Saldırısını kınadı.	√	√	
16 Mart 2019	Tatar Yeni Zelanda'daki Terörist Saldırısını kınadı. <u>Haberin Alt Başlıkları</u>	√	√	

	UBP Genel Başkanı Ersin Tatar Yeni Zelanda'da Christchurch'deki iki camiye yönelik terörist saldırıyı kınadı.			
16 Mart 2019	Trump'tan Yeni Zelanda'nın yanındayız mesajı. <u>Haberin Alt Başlıkları</u> Pompeo'nun mesajına tepki Terör saldırısı ve nefret suçu	√	√	√
16 Mart 2019	Yeni Zelanda'da iki camide yaşanan vahşi katliamı lanetliyorum.	√	√	
21 Mart 2019	Yeni Zelanda'da silah yasaklandı. <u>Haberin Alt Başlığı</u> Bildirimde bulunmayana 3 yıl hapis	√		
22 Mart 2019	Özersay, Yeni Zelandalı mevkidaşı Peters ile görüştü.			

Tablo 4'de görüldüğü üzere, genellikle keskin ideolojik çizgileri olmayan popüler ve tirajı en yüksek Kuzey Kıbrıs gazetesi olarak kabul edilen Kıbrıs Gazetesinde yayınlanan haber başlıklarında saldırganın karakteristik özelliklerinden ziyade üst düzey protokol ziyaretleri ve mesajlarına yer verilmiştir. Buna bağlı olarak, vahşilik ve etnisite kategorisi haber başlıklarında çok nadir gözlemlenmiştir. Siyasilerin nefret söylemi olarak kabul edilebilecek söylemlerini doğrudan olduğu gibi haber başlığı şeklinde vermesi ise bir başka önemli bulgu olarak kabul edilebilir. Halkın Sesi gazetesinde olduğu gibi, Kıbrıs gazetesi de saldırının ardından 4 gün sonra saldırı ile ilgili haber yayınlamıştır. Diğer gazetelerde yer bulmayan Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Rusya başkanlarının söylemleri Kıbrıs gazetesinde haber başlığı olarak verilmiştir.

3.2. Türkiye Gazeteleri İncelemelerine Yönelik Bulgular

Çalışmada, Türkiye gazeteleri arasından Sabah, Yeni Şafak ve Cumhuriyet gazeteleri incelenmiştir. Söz konusu gazetelerde 16 Mart 2019- 22 Mart 2019 tarihleri arasında Yeni Zelanda saldırısının geçtiği haberlere yönelik betimsel analizler Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. Kuzey Kıbrıs Yeni Zelanda Camii Saldırısı gazete haberlerine yönelik betimsel analizler (n=185)

Tarih	Sabah	Yeni Şafak	Cumhuriyet	Toplam
16 Mart 2019	17	11	17	45
17 Mart 2019	14	13	8	35
18 Mart 2019	11	6	5	22
19 Mart 2019	12	8	9	29
20 Mart 2019	14	-	13	27
21 Mart 2019	5	-	3	8
22 Mart 2019	13	-	6	19
Toplam	86	38	61	185

Tablo 5’de görüldüğü üzere, Yeni Zelanda Camii Saldırısını takip eden ilk 7 (yedi) günde Türkiye basınında saldırıya dair haberler toplam 185 ($n=185$)’tir. Saldırıdan sonraki hafta saldırı ile ilgili en fazla haberi yapan gazete toplam 86 ($n=86$) haberle Sabah Gazetesi olurken (%46.48), saldırı ile ilgili en az haber yayınlayan (%20.54) gazete Yeni Şafak olmuştur ($n=38$). Tablo 5’de görüldüğü üzere, saldırının hemen sonraki gününde 3 gazete de saldırı ile ilgili haber yayınlamıştır. Tablo 6, Yeni Zelanda Camii Saldırısı Sabah Gazetesi 16 Mart 2019-22 Mart 2019 tarihleri arasındaki haber başlıklarının leksikal içerik analizlerini özetlemektedir.

Tablo 6. Yeni Zelanda Camii Saldırısı Sabah Gazetesi 16 Mart 2019-22 Mart 2019 tarihleri arasındaki haber başlıklarının leksikal içerik analizleri ($n=86$)

Tarih	Haberin Başlığı	İç/Sivil Savaş	Vahşilik	Etnisite
16 Mart 2019	Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay’dan dünyaya çağrı.			
16 Mart 2019	Son Dakika Haberi: Yeni Zelanda’da Brenton Tarrant tarafından camiye kanlı saldırı! Yeni Zelanda’da ki saldırıda flaş gelişme	√	√	√
16 Mart 2019	Mostar Köprüsü Yeni Zelanda’daki katliam anısına ışıklandırıldı.	√		
16 Mart 2019	Yeni Zelanda’daki terör saldırıları protesto için Londra’da on binler yürüdü.	√	√	
16 Mart 2019	Trump’tan tepki çeken Yeni Zelanda açıklaması	√	√	
16 Mart 2019	Yeni Zelanda’da dikkat çeken mesaj! Gören bir daha baktı.	√		
16 Mart 2019	Başkan Erdoğan’dan Yeni Zelanda’daki terör saldırısına ilişkin önemli açıklamalar.	√		
16 Mart 2019	Yeni Zelanda’da camide katliam yapan teröristin kullandığı silahın şifreleri.	√	√	
16 Mart 2019	Yeni Zelanda’da Cuma Katliamı: 49 Şehit, 48 yaralı.	√	√	√
16 Mart 2019	BBC Terör diyemedi, Daily Mirror teröristi melek çocuk yaptı.	√	√	√
16 Mart 2019	Son Dakika Haberi: Yeni Zelanda Cami Katliamını öven Ekşi Sözlük yazarı tutuklandı.	√	√	
16 Mart 2019	Cumhurbaşkanlığından Yeni Zelanda’da terör saldırı ile ilgili flaş açıklama! ‘Charlie Hebdo için yürüyenler...’	√	√	√
16 Mart 2019	Yeni Zelanda canisinin silahının üzerindeki detaylar belli oldu! Türk düşmanı, İslamofobik.	√	√	

16 Mart 2019	Batı medyasındaki 49 kişiyi şehit eden katil için skandal ifadeler.	√	√	√
16 Mart 2019	Ünlü şarkıcı Ricky Martin'den dünya medyasına Yeni Zelanda cami saldırısı tepkisi.	√		
16 Mart 2019	Cami Saldırısında 3 yaşındaki İbrahim de vahşice katledildi.	√	√	
17 Mart 2019	Erdoğan'ın Yeni Zelanda tepkisine Senegallilerden destek.	√		√
17 Mart 2019	Türk Heyeti Yeni Zelanda'da	√		
17 Mart 2019	Yeni Zelanda Katliamının şifreleri çözülüyor! Manifestodaki ABD ayrıntısı.	√		√
17 Mart 2019	Türkiye hukuken müdahil olabilecek.	√		
17 Mart 2019	Cumhurbaşkanı Yardımcısı Oktay Christchurch'te	√		
17 Mart 2019	Saldırı için İstanbul'da keşif yapmış.	√		
17 Mart 2019	Batı'nın susarak haykırdığı gerçek: Terörü kayırıyoruz.	√		√
17 Mart 2019	Yeni Zelanda onu konuşuyor! Teröriste silahsız karşı koydu.	√	√	
17 Mart 2019	Fransız Meclis üyesinden Yeni Zelanda'daki katliama dair çirkin mesaj!	√		√
17 Mart 2019	Yeni Zelanda'daki terör saldırısı ikiz kardeşleri birbirinden ayırdı.	√	√	
17 Mart 2019	Şarkıcı Yusuf Güney: Yeni Zelanda'daki şehitlerimizi rahmetle anıyorum.	√		√
17 Mart 2019	Cumhurbaşkanı Yardımcısı Oktay açıklama yaptı.	√		
17 Mart 2019	Acıyı kalbimizde hissediyoruz.	√		
17 Mart 2019	Yeni Zelanda'dan acı haber: Ölü Sayısı	√	√	
18 Mart 2019	Müslümanlar Charlie Hebdo duyarlılığı bekliyor.	√		√
18 Mart 2019	Terörü protesto etmek için gol sonrası secdeye yattı.	√		√
18 Mart 2019	Erdoğan, Christchurch'teki Müslümanlara telefonla seslendi.	√		√
18 Mart 2019	Yeni Zelanda'daki terörist ile ilgili dikkat çeken iddia.	√	√	
18 Mart 2019	Hulusi Akar'dan yeni Zelanda'daki terör saldırısıyla ilgili flaş açıklama.	√	√	
18 Mart 2019	Yeni Zelanda'daki iki camiye yönelik terör saldırıları.	√	√	
18 Mart 2019	Şehit sayısı 50'ye yükseldi.	√	√	
18 Mart 2019	Yeni Zelanda saldırısının Pakistanlı kurbanlarından geriye hikâyeleri kaldı.	√	√	√
18 Mart 2019	İyi ki varsınız.	√		

18 Mart 2019	Başkan Erdoğan: Batı Medyası bu işi tamamen sinsice götürüyor.	√		√
18 Mart 2019	Batı bilincindeki en büyük travma 1453... 'İşte Yeni Zelanda'daki terör saldırının şifreleri'	√	√	√
19 Mart 2019	Yeni Zelanda Başbakanı'ndan 'Selamünaleyküm'	√		√
19 Mart 2019	Londra'da 'kahraman imama islamofobik saldırı	√		√
19 Mart 2019	Yeni Zelanda katliamında eşini kaybetmiş! Teröristin ailesine mesajı	√	√	
19 Mart 2019	Başkan Erdoğan Washington Post'a yazdı: Yeni Zelanda teröristi ve DAESH'in kumaşı aynı.	√	√	√
19 Mart 2019	Yeni Zelanda'daki iki camiye yönelik terör saldırıları.	√	√	√
19 Mart 2019	Yeni Zelanda'da camilere saldıran teröristin Türkiye rotası ortaya çıktı.	√	√	√
19 Mart 2019	İİT Yeni Zelanda katliamı için İstanbul'da olağanüstü toplanıyor.	√	√	√
19 Mart 2019	Üçüncü sürgünde teröre kurban gittiler.	√	√	
19 Mart 2019	Yeni Zelanda'daki saldırı canlı yayın sırasında şikayet edilmemiş.	√	√	
19 Mart 2019	İrkçi, terörist umutları öldürdü.	√	√	√
19 Mart 2019	Biz Çanakkale'de tarihi kanımızla yazdık.	√	√	√
19 Mart 2019	Yeni Zelanda saldırısının simgesi Cemali: Allah beni kurşundan korudu.	√	√	√
20 Mart 2019	Camide nöbet tutan İngiliz'den 'Nefret bizi hiçbir yere götürmez'	√		
20 Mart 2019	Başkan Erdoğan Washington Post'a yazdı: Yeni Zelanda teröristi ve DEAH'ın kumaşı aynı.	√	√	√
20 Mart 2019	Yeni Zelanda'daki saldırı canlı yayın sırasında şikayet edilmemiş.	√	√	
20 Mart 2019	O teröristle DEAH arasında fark yok.	√	√	√
20 Mart 2019	Alkışlanacak dayanışma.			√
20 Mart 2019	Yeni Zelanda cami saldırısının kurbanları defnedilmeye başlandı.	√		
20 Mart 2019	Yeni Zelanda'da terör kurbanları için iki dakikalık saygı duruşu.			
20 Mart 2019	İİT, katliamı İstanbul'da görüşecek.	√		
20 Mart 2019	Bizans artıklarına Osmanlı tokadını indirin.	√	√	√
20 Mart 2019	Yeni Zelanda Dışişleri Bakanı Türkiye'ye gelecek.			

20 Mart 2019	Onu asla adıyla anmayacağım.	√		
20 Mart 2019	Yeni Zelanda'daki terör saldırısı.	√		
20 Mart 2019	Yeni Zelandalılar silahlarını polise teslim ediyor.	√		
20 Mart 2019	Yeni Zelanda Cuma ezanını canlı yayınlayacak.			
21 Mart 2019	Şehitler uğurlanıyor.	√		√
21 Mart 2019	Yeni Zelanda Cuma namazını canlı yayınlayacak.	√		√
21 Mart 2019	Yeni Zelanda'da başörtülü polis! Ajanslar son dakika olarak duyurdu.	√		√
21 Mart 2019	Yeni Zelanda'daki katliamın ardından İstanbul'da toplanıyorlar.	√	√	
21 Mart 2019	İİT İstanbul'da toplanıyor.	√		
22 Mart 2019	İİT'den Yeni Zelanda'daki İslamofobik terör saldırısına kınama.	√		√
22 Mart 2019	Başkan Erdoğan'dan önemli açıklamalar.	√		
22 Mart 2019	Son Dakika: Çavuşoğlu'ndan kritik zirvede önemli açıklamalar.	√		
22 Mart 2019	Avrupa ve Amerika Medyası katliamcıya terörist diyemedi.	√		√
22 Mart 2019	İslam karşıtlığına direnen kadın.	√		√
22 Mart 2019	İsveçlilerden Cuma namazını kılan Müslümanlar için insan zinciri.	√		√
22 Mart 2019	Yeni Zelanda Dışişleri Bakanı Winston Peters'tan önemli açıklamalar.	√		
22 Mart 2019	Kritik Zirve sonrasında bakan Çavuşoğlu'ndan önemli çağrı	√		
22 Mart 2019	Yeni Zelanda Dışişleri bakanı İstanbul'a geldi.	√		
22 Mart 2019	Yeni Zelanda Dışişleri bakanı İstanbul'da duyurdu. Ölene kadar.	√		
22 Mart 2019	Almanya'da eyalet İçişleri bakanı Pistorius'tan camiye destek ziyareti.	√		
22 Mart 2019	İslam düşmanlığı zirve yaptı.	√		√
22 Mart 2019	Yeni Zelanda başkan yardımcısından Haluk Levent'e teşekkür.	√		

Tablo 6'da görüldüğü üzere, Sabah gazetesinde Yeni Zelanda Camii saldırısı azımsanmayacak düzeyde yüksek oranlarla bir hafta boyunca yer bulmuştur. Yayınlanan haber başlıklarında, saldırganın karakteristik özelliklerinden ziyade üst düzey protokol ziyaretleri ve mesajlarına yer verilmiştir. Buna bağlı olarak, iç/sivil savaş, vahşilik ve etnisite kategorisi haber başlıklarında sıklıkla gözlemlenmiştir. Siyasilerin söylemleri ve ziyaretleri ile herhangi bir açıklama yapmaları durumu başlı başına bir haber olarak yayınlanmıştır. Bununla birlikte, haber başlıklarında çoğunlukla altı çizilen vurgu İslam karşıtlığı ve batı medyasının saldırıya karşı sessiz tutumu olmuştur. Bu bağlamda, batı ve ABD medyası saldırganı terörist olarak

nitelendirilmemesi noktasında sıklıkla eleştirilmiştir. Tablo 7, Yeni Zelanda Camii Saldırısı Cumhuriyet Gazetesi 16 Mart 2019-22 Mart 2019 tarihleri arasındaki haber başlıklarının leksikal içerik analizlerini özetlemektedir.

Tablo 7. Yeni Zelanda Camii Saldırısı Cumhuriyet Gazetesi 16 Mart 2019-22 Mart 2019 tarihleri arasındaki haber başlıklarının leksikal içerik analizleri (n=61)

Tarih	Haberin Başlığı	İç/Sivil Savaş	Vahşilik	Etnisite
16 Mart 2019	Yeni Zelanda'daki saldırıları destekleyen İngiliz'e gözaltı.	√		√
16 Mart 2019	Yeni Zelanda'daki cami saldırılarında hayatını kaybedenlerin hikâyeleri.	√		
16 Mart 2019	Papa terör saldırısı için anlamsız şiddet eylemleri tanımını yaptı.	√		
16 Mart 2019	Yeni Zelanda'nın koca yürekli kadını.	√		
16 Mart 2019	Ricky Martin: Ona tetikçi diyorsunuz çünkü Müslüman değil.	√		√
16 Mart 2019	Yeni Zelanda'da terör kurbanları anılıyor.	√	√	
16 Mart 2019	Namaza giden Müslümanları, Yahudiler ve Hristiyanlar karşıladı.	√		√
16 Mart 2019	Faşizm camide 49 kişiyi öldürür, 49 yaşındaki masum birini minarenin ayakları altında da...	√	√	
16 Mart 2019	Erdoğan vahşetin görüntülerini yayınladı.	√	√	
16 Mart 2019	Katliamı öven Ekşi Sözlük yazarı tutuklandı.	√	√	
16 Mart 2019	İbrahim Kalın'dan Yeni Zelanda paylaşımı	√		
16 Mart 2019	Saldırımın ardından Yeni Zelanda hükümetinden flaş karar.	√		
16 Mart 2019	Eyfel Kulesi'nin ışıkları Yeni Zelanda için karartıldı.	√	√	
16 Mart 2019	3 kurşunla vurulan kızı için yardım istedi.	√	√	
16 Mart 2019	3 kurşunla vurulan kızı için dua istedi.	√	√	
16 Mart 2019	Yeni Zelanda'daki terörist mahkemede böyle görüntülendi.	√	√	
16 Mart 2019	Yeni Zelanda Jacinda Ardern: Cami katliamıyla bağlantılı üç kişi tutuklandı.	√		
17 Mart 2019	Yeni Zelanda diken üstünde.	√		
17 Mart 2019	Erdoğan'ın izlettiği katliam görüntülerine uzman yorumu: çocuklar uzak tutulmalı.	√	√	√

17 Mart 2019	Papa'dan Yeni Zelanda'daki cami saldırısı kurbanları için dua.	√		
17 Mart 2019	Yeni Zelanda'daki cami saldırıları: Cenazeler ailelere teslim edilmeye başladı.	√		
17 Mart 2019	Yeni Zelanda'da yaralanan Türk, saldırıdan hemen sonra böyle görüntüledi 2-3 saniye geç kalsaydım...	√	√	√
17 Mart 2019	Fuat Oktay ve Mevlüt Çavuşoğlu Yeni Zelanda'da	√		
17 Mart 2019	Facebook 1.5 milyon Yeni Zelanda videosunu yayından kaldırdı.	√	√	
17 Mart 2019	Yeni Zelanda'daki cami saldırısında ölü sayısı 50'ye yükseldi.	√		
18 Mart 2019	Yeni Zelanda'da katledilenler maçta anılacak.	√	√	
18 Mart 2019	Terör saldırısıyla ilgili devlet görevlileri soruşturulacak.	√		
18 Mart 2019	Yeni Zelanda saldırısında flaş gelişme! Ailesi özür diledi.	√		
18 Mart 2019	Cami saldırısının ardından Yeni Zelanda polisinden kritik açıklama.	√		
18 Mart 2019	Yeni Zelanda cami saldırılarının ardından silahlanma yasalarını değiştiriyor.	√		
19 Mart 2019	Bir Ekşi Sözlük yazarı daha tutuklandı.	√		
19 Mart 2019	Yeni Zelanda'dan Erdoğan'a bir tepki daha.	√		
19 Mart 2019	Onlarca liseli Yeni Zelanda'da ölenler için Haka Dansı yaptı.	√		
19 Mart 2019	Yeni Zelanda parlamentosu oturuma Kuran ile başladı.	√		√
19 Mart 2019	Yeni Zelanda başbakanı Ardern: Saldırganın adını asla anmayacağım.	√		
19 Mart 2019	'Bunun hesabını Yeni Zelanda sormazsa biz sormasını biliriz.'	√	√	√
19 Mart 2019	Yeni Zelanda cami saldırıları: saldırganı durdurmaya çalışırken ölen Pakistanlı öğretmene cesaret madalyası.	√	√	√
19 Mart 2019	Yeni Zelanda teröristinin Tokat'ta kaldığı otelin yöneticisinden açıklama.	√		
19 Mart 2019	Yeni Zelanda cami saldırıları: alternatif sağın yükselişi endişe yaratıyor.	√		
20 Mart 2019	Yeni Zelanda büyükelçisinden Türk halkına mesaj	√		√
20 Mart 2019	MGK'den Yeni Zelanda açıklaması.	√		

20 Mart 2019	Yeni Zelanda saldırısıyla ilgili linçe uğrayan rapçi Ceza açıklama yaptı.	√	√	√
20 Mart 2019	Haluk Levent'ten Yeni Zelanda için anlamlı bağış	√		
20 Mart 2019	Yeni Zelanda'dan katliamın kurbanlarına destek mesajı.	√	√	
20 Mart 2019	Yeni Zelanda'ya iki kişi için özel uçak! Sadece yakıt masrafı 1 milyon TL.	√		
20 Mart 2019	Yeni Zelanda ve Avustralya ile kriz çıktı: İzahat istiyorlar.	√	√	√
20 Mart 2019	Abdullah Gül, Yeni Zelanda başbakanını örnek gösterdi.	√		
20 Mart 2019	Yeni Zelanda saldırganının İstanbul'da kaldığı ortaya çıktı.	√		
20 Mart 2019	Yeni Zelandalılar silahlarını polise teslim etmeye başladı.	√		
20 Mart 2019	CHP Heyeti Yeni Zelanda'da.	√		
20 Mart 2019	Yeni Zelanda başbakanı Jacinda Ardern: İrkçi, aşırı sağcı ideolojiye karşı küresel mücadeleye ihtiyacımız var.	√		√
20 Mart 2019	Avustralya başbakanı Morrison, Erdoğan'ın sözlerinden dolayı Türk Büyükelçisini çağıracağını açıkladı.	√		
21 Mart 2019	Facebook'un yapay zekâsı Yeni Zelanda'daki saldırının canlı yayını yakalayamamış.	√	√	√
21 Mart 2019	Jacinda Ardern kimdir? Yeni Zelanda'nın cami saldırıları sonrası tavrıyla takdir toplayan başbakan.	√		
21 Mart 2019	Yeni Zelanda başbakanı Jacinda Ardern: Tarihimiz sonsuza dek değişti.	√	√	
22 Mart 2019	Yeni Zelanda'daki terör saldırısından sonra ilk Cuma namazı.	√		
22 Mart 2019	Erdoğan'dan Trump'a sert sözler: Tepkimizi göstermeliyiz.	√		√
22 Mart 2019	Yeni Zelanda: Terörist hayatının geri kalanını bir hücrede geçirecek.	√		
22 Mart 2019	Yeni Zelanda dışişleri bakanı Peters İstanbul'a geldi.	√		
22 Mart 2019	Yeni Zelanda dışişleri bakanı Türkiye'de.	√		
22 Mart 2019	Yeni Zelanda kurbanları anma töreninde ezan canlı yayımlandı, saygı duruşu yapıldı.	√		√

Tablo 7'de görüldüğü üzere, Cumhuriyet gazetesinde Yeni Zelanda Camii saldırısı yüksek oranlarla bir hafta boyunca her gün farklı odak noktaları ile yer bulmuştur. Yayımlanan

haber başlıklarında, diğer gazetelerde yer bulmayan bazı isimler ve olaylar ayrıca yer bulurken, ortak olan noktalar da haberlerde yerini almıştır. Haberlerin çeşitli odaklarının olmasından hareketle iç/sivil savaş, vahşilik ve etnisite kategorisi haber başlıklarında gözlemlenirken ayrıca gazete ideoloji çerçevesinde Türkiye Cumhuriyeti mevcut iktidara yönelik eleştirel haber tonlarına da rastlanmıştır. Bunun yanında, haber başlıklarında çoğunlukla altı çizilen vurgu Yeni Zelanda başbakanı Ardern'in olumlu tavrı olmuştur. Tablo 8, Yeni Zelanda Camii Saldırısı Yeni Şafak Gazetesi 16 Mart 2019-22 Mart 2019 tarihleri arasındaki haber başlıklarının leksikal içerik analizlerini özetlemektedir.

Tablo 8. Yeni Zelanda Camii Saldırısı Yeni Şafak Gazetesi 16 Mart 2019-22 Mart 2019 tarihleri arasındaki haber başlıklarının leksikal içerik analizleri (n=38)

Tarih	Haberin Başlığı	İç/Sivil Savaş	Vahşilik	Etnisite
16 Mart 2019	Türkiye şehitleri için namaza durdu.	√	√	√
16 Mart 2019	BBC 'terör' diyemedi. Daily Mirror teröristi 'melek çocuk' yaptı.	√	√	√
16 Mart 2019	Yeni Zelanda'daki katliamın tanıkları: Mermileri bitsin diye dua ettim.	√	√	√
16 Mart 2019	Yeni Zelanda'daki terör saldırısını öven Ekşi Sözlük yazarı tutuklandı.	√	√	
16 Mart 2019	Cami saldırılarında dünyadan tepki yağdı.	√	√	√
16 Mart 2019	BMGK'dan Yeni Zelanda katliamına kınama.	√	√	
16 Mart 2019	Barbarlığa lanet yağdı.	√	√	√
16 Mart 2019	Yeni Zelanda katliamcısı mahkemeye çıkarıldı.	√	√	
16 Mart 2019	Yeni Zelanda kurbanları: 3 yaşındaki Mucad 71 yaşındaki Daud.	√	√	
16 Mart 2019	Eyfel Yeni Zelanda için karartıldı.	√		
16 Mart 2019	Yeni Zelanda katliamcısı 2016 yılında Türkiye'ye gelmiş.	√		
16 Mart 2019	Ekşi Sözlük yazarı gözaltına alındı.	√		
17 Mart 2019	ABD basını cami saldırılarına terör diyemedi.	√	√	√
17 Mart 2019	Mermileri bitsin diye dua ettik.	√	√	
17 Mart 2019	Yeni Zelanda şehitleri Çarşamba günü ailelerine teslim edilecek.	√	√	
17 Mart 2019	Katili aklamaya çabası.	√	√	
17 Mart 2019	Yeni Zelanda Başbakanı: Türk heyetinin gelmesinden memnunuz.	√		
17 Mart 2019	Yeni Zelanda Başbakanı: Yakalanmasaydı saldırıya devam edecekti.	√		
17 Mart 2019	Teröriste silahsız karşı koydu camidekilerin hayatını kurtardı.	√		

17 Mart 2019	Türk Heyeti Yeni Zelanda'da.	√		
17 Mart 2019	Birileri DAESH'i sahaya sürüyor.	√		√
17 Mart 2019	İran: Cami saldırısında bazı hükümetlerin parmağı olabilir.	√		√
17 Mart 2019	Türk Heyeti Yeni Zelanda'da görüşmelere başladı.	√		
17 Mart 2019	Yeni Zelanda'daki terör saldırısında ölü sayısı 50'ye yükseldi.	√	√	
17 Mart 2019	Ayasofya Cevabı	√		√
18 Mart 2019	Türk Heyeti Yeni Zelanda saldırısında yaralananları ziyaret etti.	√	√	
18 Mart 2019	Yeni Zelanda saldırısında şehitlerin geriye hikâyeleri kaldı.	√	√	
18 Mart 2019	Kafasında yumurta kırılan senatörün istifası için rekor imza.	√		
18 Mart 2019	Katil avukat istemiyor.	√	√	
18 Mart 2019	Yeni Zelanda katliamcısı Tarant 3 yıl önce İsrail'i ziyaret etmiş.	√		√
18 Mart 2019	Mesiyonik Saldırı.	√		√
19 Mart 2019	El Nur'da dua.	√		√
19 Mart 2019	Katliamın ardından 'daha fazla saldırı' çağrısı	√	√	
19 Mart 2019	BM İslamofobiyi insan hakları suçu olarak kabul etmedi.	√	√	√
19 Mart 2019	MİT iki dosyayı raftan indirdi: Cami katliamcısı Türkiye'de neler yaptı?	√	√	
19 Mart 2019	Şehit sayısı iki yüz olabilirdi.	√	√	
19 Mart 2019	Teröristin ismini asla anmayacağım.	√		
19 Mart 2019	Erdoğan: Hesabını sormasını biliriz.	√		√
19 Mart 2019	Yeni Zelanda'ya giden heyeti taşıyan Cumhurbaşkanlığı uçağı uçuş rekoru kırdı.			

Tablo 8'de görüldüğü üzere, Yeni Şafak gazetesinde Yeni Zelanda Camii saldırısı, saldırının hemen sonrasında yüksek oranlarla gazetede yer bulmuş olsa da ilerleyen günler içerisinde konu odak noktası olmaktan uzaklaşmıştır. Yayınlanan haber başlıklarında diğer gazetelerde yer bulmayan konular yer almaktadır. Ayrıca haber başlıklarının daha kısa oluşu içerik analizi bakımından da iç/sivil savaş, vahşilik ve etnisite kategorisi haber başlıklarında gözlemlenirken etkili olmuştur. Gazetenin ideolojisi gereği, Sabah gazetesindeki benzer başlıklar ve odaklar göze çarparken, saldırının tanımlanmasına yönelik haberler de mevcuttur.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Yeni Zelanda Camii Saldırısının ele alındığı bu çalışma ortaya çıkan veriler ışığında ‘İslam’ bağlantısı ile ‘Müslüman Düşmanlığının’ odak noktası olan haberlerde münferit saldırıların coğrafi uzaklık ve yakınlıklardan bağımsız olarak odak noktaları bağlamında dünyaya bakışı ortaya koyduğu üzerinde durmaktadır. Edward Said’in *Medyada İslam* (2008) kitabında altını çizdiği günümüzde kullanılan şekliyle İslam; ‘tek bir anlama sahip görünmesinin yanında karmaşık bir yapıdan oluşması... burada İslam terimi kısmen kurmaca, ideolojik yafta ve indirgenmiş din göstergesidir (Said, 2008, s. 52). Bu noktada, milyonlardan oluşan insan topluluklarının, metrekarelerce alanın, onlarca devletin ortak özelliği olan İslam ile Batı’da kullanılan İslam çoğu zaman örtüşmemektedir. (Said, 2008)’e göre Batı’da İslam sarsıcı haber demektir. Yeni Zelanda saldırısının camii de olması ilk olarak akla İslam ve İslamofobi kavramlarını getirmiştir. Bununla bağlantılı olarak, Kuzey Kıbrıs ve Türkiye gazetelerinin Yeni Zelanda camii saldırısını nasıl ortaya koyduğu üzerinde durulan bu çalışmada ortaya çıkan genel bulgular şu şekildedir.

Kuzey Kıbrıs gazetelerinin karşılaştırmalı leksikal içerik analizi genel bulguları şu şekilde sıralanabilir:

- Kuzey Kıbrıs gazetelerinin, Yeni Zelanda Camii saldırısı ile ilgili haberleri yayınlarken İslamofobi vurgusunda bulunmadığı gözlenmiştir.
- Kıbrıs gazetelerinde, saldırılarla ilgili dış dünya ve yabancı liderler arasından öne çıkan ülke Rusya, liderler ise Putin ve Trump olurken, Rusya Türkiye basınında (çalışma için seçilen örnekleme gazetesinde) yer almamıştır.
- Kıbrıs basını camii saldırılarında detaylı haberler vermeyi tercih etmiş, olayın ve saldırganın özelliklerine detaylı bir şekilde vurgu yapmıştır. Detaylandırmalar için kullanılan alt başlıklar ilgi çekicidir.
- İngilizce ve yabancı kelime kullanımı Kıbrıs gazeteleri için geçerli olmuştur. Bunların arasında öne çıkan kelime ‘Turkofagos’ olmuştur.
- Kıbrıs basınındaki haber başlıklarında, tarihi kökenlere vurgu yapılırken öne çıkan toplumsal tarih noktaları: 1189, Vienna 1683, Odo the Great olmuştur.
- Kıbrıs özelinde liderlerden Ersin Tatar ve Kudret Özersay’ın açıklamaları basında (Kıbrıs Gazetesi) yer bulmuştur.
- Türkiye özelinde ise, Recep Tayyip Erdoğan ve Binali Yıldırım’ın açıklamaları halka Vatan gazetesi tarafından sunulmuştur.

Türkiye gazetelerinin karşılaştırmalı leksikal içerik analizi genel bulguları şu şekilde sıralanabilir:

- Genel olarak seçilen 3 (üç) gazete içinde ortak vurgu, Dünya ve Avrupa basınının camii saldırıları karşısında sessiz kalmasıdır.
- Türkiye basını, camii saldırılarının tanımlanmasında İslamofobi gerçeği olduğuna sıklıkla yer vermiştir.
- Türkiye basınında, saldırıda hayatını kaybedenler için ‘şehit’ ibaresi kullanılmıştır.
- Saldırgan karşı gelen kişi ile ilgili, sıklıkla haberlerde söz edilmiş ve söz konusu kişi ‘kahraman’ olarak ifade edilmiştir.
- Türkiye basınında, haberlerde geçen ülkeler arasında Senegal öne çıkmıştır.

- Çalışmaya dahil edilen Türkiye gazetelerinde, Yabancı sanatçılar arasında Ricky Martin'in açıklamaları haberlerde önemli oranda yer bulurken, yerli sanatçılar arasında da Yusuf Güney'e yer verilmiştir.
- Türkiye basınında, tarihi referans noktası olarak 'Çanakkale' öne çıkarılmıştır.
- Türkiye gazeteleri haber başlıklarında, Fransa meclis üyesinin açıklamaları eleştirilirken, öte yandan Eyfel Kulesi'nin ışıklarının karartılmasına ve Mostar köprüsünün ışıklandırılmasına da yer verilmiştir.
- Türkiye basınında ayrıca saldırı ile ilgili bağlantılı olarak Charlie Hebdo olayı ve DAES, haberlerde öne çıkarılmıştır.
- Türkiye basınında ilaveten, İslam İşbirliği Teşkilatı Acil İcra Komitesi'nin toplantısı haberlerde sıklıkla yer bulmuş ve ön planda olmuştur.
- Diğer iki gazeteden farklı olarak, Cumhuriyet Gazetesi Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın saldırı videosunu yayınlamasına yer vermiş ve çocukların psikolojisi açısından sakıncalarını içeren haber yayınlamıştır. Buna ilaveten, Facebook üzerinden canlı yayınlanan saldırı görüntüleri ile ilgili yayından kaldırılma kararına ilişkin gelişmelere haberlerde yer vermiştir. Aynı şekilde diğer gazetelerde yer bulmamasına rağmen saldırganın ailesinin yapmış olduğu özür ve Cumhuriyet Halk Partisi heyetinin Yeni Zelanda ziyareti ve Abdullah Gül'ün Yeni Zelanda başbakanının tavrını destekleyen açıklamaları sadece Cumhuriyet gazetesi tarafından verilmiştir.

Kuzey Kıbrıs gazeteleri ve Türkiye gazeteleri arasındaki karşılaştırmalı leksikal içerik analizi ortak bulguları ise şu şekilde sıralanabilir:

- Her iki ülke basınında da ortak odak Ekşi Sözlük yazarının tutuklanması, futbolcunun gol sevincinde secdeye yatması, Trump eleştirisi, Haluk Levent desteği, silahlanma yasa değişikliği, oturumda Kur'an okunması ve Yeni Zelanda başbakanının 'onun adını anmayacağım' açıklaması olmuştur.

Bunlara ilaveten içerik analizden kullanılan leksikal karşılaştırma analizine yönelik genel bulgular şu şekilde sıralanabilir:

- Halkın Sesi gazetesi söz konusu dönemde yapılan haberlerin başlıklarında en fazla iç/sivil savaş, vahşilik ve etnisite vurgusu yapan gazete olarak öne çıkmıştır.
- Cumhuriyet gazetesi ise söz konusu dönemde üçlü kategorizasyonu açısından en az vahşilik ve etnisite vurgusunda bulunan gazete olmuştur.
- Kıbrıs gazetesi ve Sabah gazetesi benzer vurgu düzeyleri göstermiştir.
- Vatan ve Yeni Şafak gazeteleri de benzer vurgu düzeyleri ortaya koymuştur.
- Tüm gazetelerde öne çıkan vurgu iç/sivil savaş olurken görece az olan vurgu etnisite olmuştur.

EXTENDED ABSTRACT

Terrorism and negative actions turned into common events towards the end of the 20th century. Such acts of terrorism have often been transformed into actions that provide maximum publicity, while reflecting the violence caused by political motives into civilians fear and force others into actions (Bogen & Jones, 2006).

Terrorist acts aim to cause harm, damage and death among a large number of people and are less predictable than natural disasters as they tend to occur in places that are considered to be "safe" (Dougall, Hayward, & Baum, 2005). As for natural and man-made disasters, direct exposure to terrorists and other political violent acts is associated with higher levels of post-traumatic stress disorder (PTSD) and other related symptoms of anxiety (Maguen, Papa, & Litz, 2008; Norris, ve diğerleri, 2002)

While the majority of the world's population has traumatic attacks at least once in a lifetime (Bonanno, Galea, Bucciarelli, & Vlahov, 2006; Galea, Nandi, & Vlahov, 2005), tens of thousands of people are directly affected by terrorist acts. Family members, friends, rescuers or residents living near terrorist attacks are also affected by indirect negativities (Thompson, ve diğerleri, 2006). Another important factor in spreading the effects of terrorism and political violence is the mass media that act as a channel in influencing the general public. Terrorists thus attract the attention of the media, especially media and television, and the public and the government both in the target country and around the world through this media (Nacos, 2007). When we look at the use of hate speech in the media for the first time, we encounter the news of an American group of young people in 1986 aimed at an African American youth. Various researches on hate speech in new media environments (such as video-news-content, sharing dictionaries) generally include hate crimes (in the form of othering, humiliation, exclusion and reproducing negative representation) and ethical issues (Akyazı, 2014; Bilge, 2016; Binark & Bayraktutan, 2013; Binark & Çomu, 2012; Eray, 2017; Hakan, 2016; Vardal, 2015).

The most important factors in the emergence of discourse are prejudices, discriminations and negative attitudes towards selflessness. Hate speech against political views, sexual identity, women, foreigners and immigrants, people with disabilities and denominations and those with certain diseases are among the most common types (Binark & Çomu, 2012). The inclusion of news that includes such discourses in newspapers makes it easier for discourse to reach the targeted audiences (Öztekin, 2015). Although the opinion highlighted in the news is not adopted by the reader, encountering the same type of news constantly normalizes hate speech, and even the other section in the news is subject to the same application over time (Çomu, 2010, s. 176). An example of this is the study of the news about the attack on the Istanbul Reina entertainment center on the night of December 31, 2016. (Sezgin, 2017) concluded that the news in the newspapers included in the sample were also conveyed through the comments of the readers. On the other hand, in the general findings of (Aydın, 2012) with the example of the Mavi Marmara Raid, it has been revealed that the thematic bias in the newspapers and the hate is usually used in the context of dominant news. Similarly, in his study of hate speeches for HIV / AIDS patients, (Yegen, 2014) came to the conclusion that social, discrimination, homophobia, and otherization tendencies towards individuals play a spreading and truthful way in the news in the newspaper Posta.

In the light of all this information, the Mosque Attack, which took place in New Zealand on March 15, 2019, was examined in the newspaper representations, which is the first communication medium used to inform the public of the events described as violence and terrorism. In this way, the study aims to reveal comparative analysis of 3 (three) newspapers of

different countries with different ideologies. The main purpose of the study is to reveal the examinations in categories over news headlines. The accepted determinations regarding the ideologies of the newspapers in question can be listed as follows: Halkın Sesi: center-right, Kıbrıs: populism, Vatan: center-right, Sabah: center-right, Cumhuriyet: center-left; Yeni Şafak: right. An important point here is that there are limitations in Northern Cyprus in terms of differentiation of ideologies due to the lack of access to the Afrika newspaper, which can be considered as left ideology among Cyprus newspapers. In this context, the number is less, and the attack will be called almost no comparative analysis of the literature already represent media in the only Turkish media studies in terms of protection up to date not only to contribute to the literature, but also in North Cyprus representing the media in specific and comparative data on incidents in the same context with Turkey will contribute to the literature.

The triple category of (Myers, Klak, & Koehl, 1996) was used for the analysis of the articles. Accordingly, the articles were examined comparatively within the categories of civil war, brutality and ethnicity. In this context, descriptive analyzes were made primarily for the news dealing with the attack, and by analyzing the frequency of the news.

In the light of the data that emerged in this study, where the New Zealand Mosque Attacks were dealt with, it emphasizes that in the news, which is the focus of the "Muslim Hostility" with the connection of "Islam", the individual attacks reveal the world view in the context of the focal points regardless of geographical distance and proximity. As Edward Said stated in the book *Islam in Media* (2008), it is a complex structure as well as 'Islam' as it is used today. Here, the term Islam is partly fictional, ideological, and a reduced religion (Said, 2008, s. 52). At this point, millions of human communities, square meters of area, dozens of states, etc. Islam, which is a common feature, and Islam used in the West, often do not overlap. According to (Said, 2008), Islam in the West means shocking news. Having the New Zealand attack in the mosque first brought to mind the concepts of Islam and Islamophobia.

KAYNAKÇA

- Çınar, M. (2012). *Nefret Söylemi mi, İfade Özgürlüğü mü?* www.nefretsoylemi.org/detay.asp?id=605&bolum=makale. adresinden alındı
- Çomu, T. (2010). Video Paylaşım Ağlarında Nefret Söylemi. T. Çomu (Dü.) içinde, *Yeni Medyada Nefret Söylemi* (s. 141-180). İstanbul: Kalkedon.
- Öztekin, H. (2015). Yeni Medyada Nefret Söylemi: Ekşi Sözlük Örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(38), 925-936.
- Akyazı, A. (2014). Yeni İletişim Ortamı Olarak Dijital Katılımcı Sözlüklerde Nefret Söylemi. *Marmara İletişim Dergisi*, 22, 183-193.
- Aydın, F. B. (2012). Türk Basınında Nefret Söylemi: “Mavi Marmara Baskını” Örneği. *I. Türkiye Lisansüstü Çalışmaları Kongresi Bildiriler Kitabı*, (s. 201-224).
- Bilge, R. (2016). Sosyal Medyada Nefret Söyleminin İnşası ve Nefret Suçlarına İlişkin Yasal Düzenlemeler. *Yeni Medya*, 1, 1-14.
- Binark, M., & Çomu, T. (2012). Sosyal Medyanın Nefret Söylemi için Kullanılması İfade Özgürlüğü Değildir.
- Binark, M., & Bayraktutan, G. (2013). *Ayin Karanlık Yüzü: Yeni Medya ve Etik*. İstanbul: Kalkedon.
- Bogen, K. T., & Jones, E. D. (2006). Risk of Mortality and Morbidity from Worldwide Terrorism: 1968- 2004. *Risk Analysis*(26), 45-59.
- Bonanno, G. A., Galea, S., Bucchiarelli, A., & Vlahov, D. (2006). Psychological Resilience after Disaster: New York in the Aftermath of the September 11th Terrorist Attack. *Psychological Science*, 17, 181-186.
- Can, F. (2005). *Bilgi Çağının Gündümlü Silahı Medya*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Chandler, D., & Munday, R. (2011). *Medya ve İletişim Sözlüğü*. (B. Taşdemir, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Demircan, H. (1998). *Siyasi İçerikli Terör Karşısında Medyanın Tutumu (Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- D’Angelo, P. (2002). News Framing as a Multi-paradigmatic Research Program: A Response to Entman. *Journal of Communication*, 52, 870–888.
- Dougall, A. L., Hayward, M. C., & Baum, A. (2005). Media Exposure to Bioterrorism: Stress and the Anthrax Attacks. *Psychiatry*, 68, 28-42.
- Entman, R. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43, 51–58.

Eray, T. A. (2017). Yeni Medyada Nefret Söylemi. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 1(1), 60-71.

Gürel, M. M. (2008). *Küreselleşen Dünya ve Terörizm (Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Galea, S., Nandi, A., & Vlahov, D. (2005). The Epidemiology of Post-traumatic Stress Disorder after Disasters. *Epidemiologic Review*, 27, 78-91.

Gamson, W. A. (2001). Foreword. O. H. S. D. Reese (Dü.) içinde, *Framing Public Life: Perspectives on Media and our Understanding of the Social World* (s. ix– xi). Mahwah, NJ: Erlbaum.

Hakan, A. L. (2016). Çingenelere Yönelik Nefret Söyleminin Ekşi Sözlükte Yeniden Üretilmesi. *Ankara Üniversitesi İLEF Dergisi*, 3(2), 143-172.

Kılıç, Z. (2007). *Küreselleşme İle İvme Kazanan Uluslararası Terörizm ve Buna Karşı Alınan Tedbirler (Yüksek Lisans Tezi)*. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karaduman, S., & Batu, N. M. (2011). Televizyon Haberlerinde Terörizm Olgusunun TRT'nin Haber Söylemi Bağlamında İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25, 359-374.

Kazan, H. (2016). Terör-Medya İlişkisi ve Medyada Terör Haberciliği. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 12(24), 109-146.

Keen, E., & Georgescu, M. (2014). Hungary, Bookmarks: A manual for combating hate speech online through human rights education: Council of Europe.

Maguen, S., Papa, A., & Litz, B. T. (2008). Coping with the Threat of Terrorism: A Review. *Anxiety, Stress & Coping*, 21, 15-35.

Myers, G., Klak, T., & Koehl, T. (1996). The inscription of difference: news coverage of the conflicts in Rwanda and Bosnia. *15(1)*, 21-46.

Nacos, B. L. (2007). *Mass-mediated Terrorism: The Central Role of the Media in Terrorism and Counterterrorism*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.

Norris, F. H., Friedman, M. J., Watson, P. J., Byrne, C. M., Diaz, E., & Kaniasty, K. (2002). 60,000 Disaster Victims Speak: Part I. An Empirical Review of the Empirical Literature, 1981–2001. *Psychiatry*, 65, 207–239.

Oktay, M. (2002). *Politikada Halkla İlişkiler*. İstanbul: Derin Yayınları.

Reese, S. D. (2001). Framing Public Life: Perspectives on Media and our Understanding of the Social World. In S. D. Reese, O. H. Gandy, & A. E. Grant (Eds.), *Framing Public Life: Perspectives on Media and our Understanding of the Social World* (pp. 7-31). Mahwah, New Jersey: Erlbaum.

- Said, E. W. (2008). *Medyada İslam: Gazeteciler ve Uzmanlar Dünyaya Bakışımızı Nasıl Belirliyor?* (A. Babacan, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Sezgin, A. A. (2017). Çevrimiçi Gazetelerin Okur Yorumlarında Nefret Söylemi: Reina Saldırısı Örneği. *AJIT-e: Bilişim Teknolojileri Online Dergisi*, 8(30), 107-130.
- Stephens, M. (1988). *A History of News: From the Drum to the Satellite*. New York: Viking Penguin Inc.
- Türk Dil Kurumu. (2020, Şubat 17). *TDK Sözlükleri*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- Thompson, S. C., Schlehofer, M. M., Bovin, M. J., Dougan, B. T., Montes, D., & Trifskin, S. (2006). Dispositions, Control Strategies, and Distress in the General Public after the 2001 Terrorist Attack. *Anxiety, Stress & Coping*, 19, 143-159.
- Tokgöz, O. (2003). *Temel Gazetecilik* (8 b.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Van Dijk, T. (1998). *Ideology: A Multidisciplinary Approach*. London: Sage Publications.
- VanDijk, T. (1995). Opinions and Ideologies in Editorials. *4th International Symposium of Critical Discourse Analysis, Language, Social Life and Critical Thought*, (s. 14-16). Athens.
- VanDijk, T. (2000). New (s) racism: A discourse analytical approach. *Ethnic minorities and the media*, 33-49.
- VanDijk, T. (2010). Söylem ve İktidar, Nefret Suçları ve Nefret Söylemi. A. Çavdar, & A. B. Yıldırım (Dü). içinde İstanbul: Uluslararası Hrant Dink Vakfı.
- Vardal, Z. B. (2015). Nefret Söylemi ve Yeni Medya. *Maltepe Üniversite İletişim Fakültesi*, 2(1), 132-156.
- Weber, A. (2009). *Nefret söylemi el kitabı*. (M. Çulhaoğlu, Çev.) Strazburg: Avrupa Konseyi Yayınları.
- Weedon, C. (1987). *Feminist Practice and Post-structuralist Theory*. Oxford: Basil Blackwell.
- Wilkinson, P. (2002). Silinen Yüzler Karşısında Terör. C. Güzer içinde, *Terör ve Terörizm: Kavramlar, Özellikler ve Tipoloji* (s. 142-163). Ankara: Ayraç Yayınları.
- Yücedoğan, G. (2012). Terör, Şiddet, Savaş ve Medya. *İletişim Fakültesi Dergisi*, 15, 105-114.
- Yegen, C. (2014). Türk Yazılı Basınının HIV/AIDS Haberlerindeki Nefret Söylemi: Posta Gazetesi Örneği. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 2(3).